

Metodický materiál k epoše „Fausta“

ve 12. třídě

(Verze určená jako podkladový materiál pro učitele literatury na WL v Praze)

Vypracovala: Mgr. Adéla Hattanová,
Pardubice, 2010 - 2011

OBSAH:

1. Vývojová situace žáka 12. ročníku	2
1.1 Osvětlení smyslu epochy obecně	2
1.2. Proč Faust? aneb osvětlení smyslu epochy konkrétně.....	4
2. Možné koncepce epochy.....	6
2.1 Název epochy.....	7
2.2 Modelová struktura epochy a návrh na rozložení učiva do 3 týdenní epochy.....	7
2.3 Struktura epochy tzv.“německé koncepce“.....	7
2.4 Struktura epochy - „kombinovaný způsob“.....	21
2.5 Chronologický, komentovaný výběr vhodných uměleckých děl s faustovskou tematikou.....	22
2.6 Ostatní možné úkoly.....	23
2.7 Metodické poznámky a zkušenosti k této koncepci	23
2.8 Grafická modelová struktura „kombinovaného pojetí“ epochy.....	24
3. Obecné metodické a didaktické poznámky.....	32
3.1 Praktické zkušenosti z výuky.....	33
3.2 Rozvoj úsudku	33
4. Projekty a možné žákovské výstupy.....	33
5. Jak hodnotit a za co?.....	34
6. Doporučená literatura.....	34
7. Přílohy.....	35

1. Vývojová situace žáka 11. ročníku

Ve 12. ročníku žák obrací svou pozornost oproti 11. třídě ven ze svého nitra, do světa. Objevují se otázky „Jaký je smysl mého života? Jaký je můj úkol ve světě? Kde je moje místo? Kde jsou moje hranice zkušeností? Studenti začínají cítit mnohem větší vnitřní zodpovědnost, protože se v tomto ročníku stávají plnoletými.

Své schopnosti si mají možnost prověřit během sociálního praktika, které je navíc uvede do nových sociálních zkušeností. Zde jsou pak přirozeně vystaveni i situacím, ke kterým se musí postavit čelem, musí zaujmout nějaký postoj. Často se po skončení sociálního praktika vrací jako „noví“ lidé. Z jejich vyprávění si můžeme všimnout, že zažívali momenty, kdy ne úplně se vším souhlasili, ale museli se podřídit nějakým pravidlům, lidem. Někdy mohli mít i pocit, že se konfrontovali se „zlem“.

(Jedna studentka byla na praxi v Drop Inu – centru pro drogově závislé, kde vyměňovali klientům použité injekční jehly za čisté. Tato studentka pak popisovala, co se v ní odehrávalo, když zrovna ona měla službu a přišla mladá žena v pokročilém stádiu těhotenství a chtěla vyměnit použité jehly.)

Student 12. ročníku se tedy dostává do konfrontace se světem a s jeho různými podobami. Vystává otázka dobra a zla a vztahu mezi nimi. Výběr literárních děl by měl být zajímavým materiálem právě pro výše popsaná témata.

1.1 Osvětlení smyslu epochy - obecně

Obsahové uspořádání učiva v epoše, výběr témat a práce s nimi – to vše je tedy určováno v první řadě vývojovou situací žáka. Podle ní jsou vybírána vhodná literární díla, která mají možnost otvírat velké množství latentních i aktuálních otázek mladého člověka.

Dalším „požadavkem“ na literární díla je, aby „vybízela“ studenta k zamyšlení, ke konfrontaci, k myšlenkovému i emocionálnímu zpracování, zkrátka aby se mohl u studentů rozvíjet úsudek.

Na učiteli pak je, aby těmto dílům dal dostatek prostoru, aby vybral vhodná díla s ohledem na charakter třídy a na její aktuální situaci (např. závislost na drogách, na lidech, na názorech...) a aby v epoše vytvořil klima, kde by bylo možné:

- **nahlížet na jedno základní téma, fenomén v průběhu jedné epochy** (v epoše je jedno ústřední téma, z něho vyvěrají další, spřízněná.) Tento způsob vyučování – oproti

klasickému, chronologickému výkladu - vybízí už ze své podstaty k různým tvůrčím projektům

- **mluvit nahlas o důležitých otázkách** (pro někoho je škola jedním z mála míst, kde může některé specifické věci nahlas slyšet a říkat)

- **prožívat příběh a snažit se mu emocionálně i rozumově porozumět**

- **interpretovat text, smysl díla** – interpretace se dotýká mnoha vrstev vědomí: člověk musí porozumět jazykovému kódu díla, ale zároveň i smyslu - myšlence, která stojí jakoby „za slovy“. Např. jazyk Goetheho Fausta je odvislý od stáří překladu a je v řeči vázané neboli ve verších. Samotný jazykový kód může tedy být pro studenty prvotní překážkou, kterou musí učitel zpracovat v předstihu před studenty, aby se pak mohl opravdu věnovat otázkám sémantickým, otázkám smyslu textu.

Interpretace je v některých případech jasná a daná, i když třeba „zašifrovaná“ do metafor a náznaků (např. scéna, kdy se Goethův Faust chce otrávit). V jiných případech zůstává interpretace otevřená a stává se záležitostí individuální (např. vyznění a celkový smysl díla uvidí každý trochu jinak a je třeba, aby učitel k literárním textům nepřistupoval se svou „jedinou, předem připravenou pravdou“, ale naopak, aby nechal prostor k vyznění různých názorů a zahrnul je do celkového obrazu.

- **propojovat svět minulosti ze současností** (na středním stupni je důležité, aby učitel při „probírání“ různých fenoménů vždy nadhodil otázku „A jak to je dnes?“ Literatura se často odkazuje k minulosti, ale my žijeme teď. Je zajímavé zažít tuto komparaci minulého a současného formou nějakého, pro studenty přitažlivého, projektu. Právě tato konfrontace může vytvořit zajímavé napětí a je pro studenty často velmi motivující. Konkrétní příklad - viz „*Faustovské smlouvy*“

- **konfrontovat, diskutovat, hledat svůj názor** – určitě by měl být vždy dostatečný prostor k diskuzi (řízené i spontánní), kde by měli studenti možnost formulovat své názory a vzájemně se tak více poznávat, obohacovat se myšlenkovou pestrostí

- **tvořit a zpracovávat** – epocha v žádném případě není o tom, co předvede učitel před tabulí, ale o tom, co dohromady vznikne za spoluúčasti všech. Učitel by si měl podle charakteru třídy a podle aktuální situace vymyslet vhodné projektové úkoly, projekty. (Příklady pro představu či inspiraci uvádím v kapitole 4. Projekty a možné žakovské výstupy)

1.2 Proč Faust? - osvětlení smyslu epochy - konkrétně

Z hlediska literárního faustovská látka nabízí velké množství témat, která se týkají mladého člověka. V textu Faust od J. W. Goetha se pak setkáváme s nevyčerpatelným množstvím otázek, které jsou koncentrovány v „jedné knize“ – přesněji řečeno v 1. a 2. dílu Fausta. Jedná se například o tyto náměty, se kterými lze v epoše různým způsobem pracovat:

- **vztah k poznání jako takovému**, cesta za poznáním smyslovým i nadsmyslovým (jaké prostředky k dosažení cíle jsou ty pravé?), míra poznatelnosti věcí a hranice poznání, proces poznávání.

- **otázka dobra a zla a vztah mezi nimi** - toto je velmi palčivá otázka. U Goetheho nastává mnoho momentů, kdy studenti říkají, že by Faust měl být potrestán, kdy si Faust metaforicky řečeno „hraje s ohněm“. Postavy jsou klasicky rozdělené na kladné (Bůh, andělé), záporné (Mefisto, čarodějnice...) Ale co Faust? Ten je člověk. Má v sobě obojí a z určitého pohledu celé toto dílo zkoumá a prověřuje lidské hranice mezi zlem a dobrem. Právem pak u studentů vyvstávají otázky: „A proč nebyl Faust za to všechno zatracen?“

Každý člověk má v sobě oba póly, každý je takovým Faustem. Záleží pak, čemu se rozhodne člověk „sloužit“. Některé zkušenosti – byť zlé – však mohou zpětně kladně zapůsobit. Jindy je to naopak.

Při diskuzích žáci navíc zjišťují, že hranice mezi dobrem a zlem nejsou pevné, jsou relativní. Co je dobré pro jednoho, není dobré pro druhého. Vše se komplikuje. Relativita dobra a zla („dobrých“ a „zlých“ postav) se velmi dobře ukazuje v díle M. Bulgakova *Mistr a Markétka*. Zde je velmi důležité znát politické a společenské poměry v tehdejšímu Rusku. Další rozměr pak kniha dostává v kontextu s vlastním životopisem autora.

Všechna tato témata a otázky jsou vhodné k průběžným diskusím, nebo si studenti své příspěvky mohou zformulovat doma. Tyto otázky (stejně jako všechny důležité otázky) je vhodné nechat „projít“ noci, čili první den je nechat pouze zaznít a vrátit se k nim hloubkově druhý den (jiný den).

- **vztah závislosti x vnitřní svoboda** (toto téma se propojuje s reálným životem žáků v oblasti různých závislostí – Faust uzavírá smlouvu s ďáblem, stává se závislým na Mefistovi, zcela se propůjčuje temnému vlivu, nemá v tu chvíli nad sebou žádnou moc. Mefisto jím a skrze něho žije, Faust z toho má „výhody“, ale jakou mají tyto výhody skutečnou cenu a jaký dopad?. V životě člověka je mnoho nástrah, které ho mohou postupně a nenápadně připravit o moc nad sebou samým, o vědomí sebe sama (drogy, alkohol, PC hry, závislost na člověku - autoritě, na názorech druhých atd.)

- **hledání si svého místa ve světě** (tak jako Faust i studenti hledají své místo ve světě a mohou při tom vstupovat do různých, nebezpečných situací, z nichž se obtížně hledá cesta zpátky. Často pak potřebují pomoc, nějakého prostředníka. Záleží, jakého „prostředníka“ k sobě „přitáhnou“, komu svěří svou důvěru.

- **mezilidské vztahy** (linie milostného příběhu Fausta a Markétky. Zde je zajímavé si např. všimnout Faustovy motivace, se kterou vstupuje do vztahu s Markétkou. Mezi Faustem a Markétkou nevznikla přirozená láska. Faust vypije čarodějný lektvar, který zapříčiní, že Faustovi se zachce Markétky, čili on se nezamiluje, ale chce ji svést. Začátek tohoto vztahu tedy předznamenává, jak příběh skončí. Markétka na konci prvního dílu umírá, blouzní, ale zároveň ukazuje svou čistotu a zralost. Neutíká, staví se k situaci čelem.

- **vztah k penězům** (ve 2. díle Goetheho Fausta) Mefisto vynalezením papírových peněz zbaví císaře dluhů. Ten je však zhrozen, když zjistí, že peníze jsou jištěny dluhopisy s císařským podpisem. Peníze jsou kryty dosud nevytěženým nerostným bohatstvím země. Císař je nakonec rád, že je bohatý. Všichni utrácí, jediný šašek se rozhodne s penězi hospodařit. Jaká iluze papírových peněz. Zde je mnoho důležitých analogií s dnešním světem. Je dobré se k nim vyjádřit, zmínit na jakém ekonomickém modelu funguje dnešní hospodářství, problematika půjček a dluhů, nekrytých peněz, hospodářské krize...

2. Možné koncepce epochy Fausta

Epocha Fausta může být koncipovaná různými způsoby. Záleží na učiteli a jeho záměru, který má vůči konkrétní 12. třídě.

Jednou z možností je:

1) **„německý způsob“** praktikuje se na některých německých waldorfských školách, kdy se celá první 3 týdenní epocha věnuje práci s jedním literárním dílem (Goethův Faust). Druhá epocha pak může být vystavěna na literárních dílech s faustovským tématem.

Tato koncepce má svou velkou výhodu v tom, že je během tří týdnů možné hloubkově pracovat s celým textem Goetheho Fausta. Stihnou se zpracovat oba dva díly.

2) **„kombinovaný způsob“** – tuto koncepci jsem vytvořila za svého působení na WL pro konkrétní třídu, která byla literárně velmi nadaná a zároveň jsem během roku měla mnoho odpadlých hodin. Je to tedy „2 v 1“. Jedná se o časově uspořádaný sled literárních děl s faustovskou tematikou. Během epochy jsme si vytvořili časovou osu, na kterou jsme postupně zaznamenávali data vzniku literárních děl s faustovskou tematikou. Cílů epochy jsem si stanovila několik:

1) **seznámit se s faustovským příběhem** jako takovým, dále s jeho různými variantami (faustovských legendy včetně české verze), prozkoumat pražské faustovské reálie (Faustův dům, pověsti..)

2) **přečíst celého Fausta od Goetha**

3) **seznámit se formou projektu s dalšími literárními variacemi na faustovské téma** (texty ze světové i české literatury z různých období v rozpětí od 16. - do 21. století)

4) **seznámit se formou projektu s ostatními uměleckými díly s faustovskou tematikou** (film, hudba, výtvarné umění)

5) **„aktualizovat“ faustovské téma v současnosti** (zvolila jsem formu projektu nazvaného „Faustovské smlouvy“ + diskuse, slohové práce na diskutovaná témata)

6) **umělecké ztvárnění faustovského tématu** (hudebně-literární recitál, výstava ilustrací Goetheho Fausta, za spolupráce s VV – malování postav z Goetheho Fausta, nastudování divadelního představení, loutkového představení...dle možností a dispozic třídy)

7) **z průběžně doplňované časové osy se v závěru epochy pokusit „vyčíst“, zda je frekvence výskytu faustovského tématu nahodilá, nebo zda do určité míry souvisí s politickými či jinými událostmi, s historickým pozadím.**

8) **nechat zaznít, proběhnout, prodiskutovat všechny nabízející se latentní i aktuální témata a otázky, které jsou zmíněné v kapitole č.1.2**

2.1 Název epochy

Podle vytvořené koncepce si lze formulovat i vlastní název epochy, který pak studenti mají i v sešitě. Např. Faust, Faustovské variace, Člověk – dobro a zlo,... apod. Myslím, že konkrétní název epochy vyplyne konkrétnímu učiteli.

2.2 Modelová struktura epochy a návrh na rozložení učiva do 3 týdenní epochy

Samotná struktura epochy vychází ze zvolené koncepce. Pokusím se zde načrtnout strukturu pro dvě výše zmíněné koncepce.

2.3 Struktura epochy tzv.“německé koncepce“

1. týden

den	obsah	metod. a didaktické pozn.	úkoly
PO	<p>Úvod– seznámení s obsahem epochy, s úkoly, hodnocením, projekty. Zavedení sešitů.</p> <p>-----</p> <p>Faustovské pověsti, ústní předávání příběhů, Varianty jednoho příběhu.</p>	<p>Žáci by měli na začátku epochy vědět z čeho, jak a za co budou hodnoceni, co budou potřebovat na hodiny, jaké projekty je čekají, jaké úkoly, referáty. Měli by mít přístup k informacím, na nástěnce apod.</p>	
ÚT	<p>Životopis J.W. Goetha</p> <p>- učitel vypráví příběh Goetha (o jeho motivaci napsat Fausta, o příběhu, který ho inspiroval, o vnikání Fausta, prvotní „Urfaust“, ale i o lidech, se kterými se stýkal a kteří ho velmi ovlivnili.(Více viz. kap. 2.4 <i>Verifikovaný souhrn pramenů a</i></p>	<p>Je vhodné, aby si životopis Goetha učitel zpracoval sám, aby si ten příběh sám prožil a porozuměl mu. Žáci pak poznají, jaký má jejich učitel vztah k tématu, o kterém mluví.</p>	<p>Studenti mohou zjistit, jací překladatelé přeložili Fausta do ČJ + v jakém roce</p>

	<i>jiných dokumentů – bibliografie k epoše Fausta a Přílohy)</i>		
ST	<p>Diskuse (vyslovení hypotéz studentů, proč si myslí, že existuje tak málo českých překladů Fausta? K této odpovědi se lze v průběhu epochy či na závěr vrátit. To už budou studenti znát více styl autora a překladatele.</p> <p>-----</p> <p>Společné čtení, analýza, interpretace (1.díl Fausta) - rozdat role, nahlas přečíst <i>Předehru na divadle</i> - <i>Předehra na divadle</i> – rozhovor ředitele, básníka a komika. (Každý z nich má svůj úhel pohledu na provozování divadla)</p> <p>-----</p> <p><i>Prolog v nebi</i> - rozdat role, nahlas přečíst - vztah Hospodina a Mefista, znění jejich úmluvy</p> <p>-----</p> <p><i>Noc</i> – čtení po úsecích – Faustova situace, co dělá, kdy a kde se tato první scéna odehrává, jaké osoby tam vystupují, interpretace Faustova pokusu vzít si život, otázka kdo/co mu život následně zachrání? Jaký je zrovna den?</p>	<p>Protože se v Čechách pracuje s překladem O. Fischera z r. 1932, je úkolem učitele studenty namotivovat na to, že budou pracovat s 80 let starým básnickým jazykem.</p> <p>-----</p> <p>Např. mezi 3 řady žáků můžeme rozdělit 3 postavy (ředitel, básník, komik). Úkol: ve skupinách nebo ve dvojicích zjistit, jaký názor zastává postava, jaké má vlastnosti...Jde také o to, aby si žáci zvykli na text a učili se interpretovat – hledat smysl výpovědi za slovy.</p> <p>-----</p> <p>je zajímavé nechat studenty udělat charakteristiku vztahu Hospodina a Mefista, Mefisto není klasickým obrazem zla, Hospodina by si nerad rozhněval, vždyť „milerád ho vídám časem...“</p> <p>-----</p> <p>práce s textem a významy: - z čeho lze usuzovat, že se Faust chce otrávit jedem?</p> <p>- jsou Velikonoce – z čeho to lze v textu poznat? (<i>sbor andělů: Kristus vstal z hrobu!...!</i>)</p>	

<p>ČT</p>	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (1.díl Fausta) <i>Faust a Wagner</i> – první setkání s Mefistem, ten má podobu černého pudla</p> <p>-----</p> <p><i>Studovna</i> – Faust uzavírá smlouvu s Mefistem</p> <p>-----</p> <p><i>Auerbachův sklap v Lipsku</i> <i>Čarodějnická kuchyně</i> – Faust stárne a není spokojen, Mefisto zjedná u čarodějnice kouzelný lektvar, když jej Faust vypije, vzroste v něm žádostivost po ženách</p> <p>-----</p> <p><i>Ulice</i> – první setkání Fausta a Markétky, Faust ji chce svést</p> <p>-----</p> <p><i>Procházka</i> – rozmluva Fausta s Mefistem</p>	<p>-----</p> <p>- práce s textem: jaké je přesné znění smlouvy? - vztah závislosti</p> <p>-----</p> <p>- práce s textem: otázka, za jakých okolností vniká mezi lidmi láska x jak je tomu u Fausta</p> <p>-----</p> <p>- práce s textem: proměna v chování Fausta</p>	
<p>PÁ</p>	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (1.díl Fausta)</p> <p>-----</p> <p><i>U sousedky</i> – Mefisto se zaplétá s Martou</p> <p>-----</p> <p><i>Ulice</i> – Mefisto domlouvá s Faustem večerní setkání s Markétkou</p> <p>-----</p> <p><i>Zahrada</i> - procházka Fausta a Markétky, Marty a Mefista</p> <p>-----</p> <p><i>Besídka</i> – Markétka je zamilovaná</p> <p>-----</p> <p><i>Les a sluj</i> – Faust si uvědomuje svou závislost na Mefistovi, uvědomuje si svou nepřirozenost i to, že je v zajetí nikdy nekončícího řetězce dalších a dalších žádostí. Mefisto Fausta stále pokouší vzpomínkami na Markétku, Faust se brání – je si jakoby vědom svého nečistého počínání vůči ní. Vzápětí však Mefisto nad Faustem vyhrává – znovu ve Faustovi vzplane vášeň.</p>	<p>-----</p> <p>- psáno v pětistopém nerýmovaném jambu (v českém překladu lze víceméně najít 10 stop v jednom verši – zajímavé by bylo dělat úryvek německého originálu, hovořit o tom, jak tam působí jambické uspořádání veršů.</p>	<p>Lze zadat úkol, aby si studenti připravili referát, informaci o tom, co je to „<i>Valpuržina noc</i>“, aby v pondělí věděli o co půjde v následujícím dějství</p>

	<p>-----</p> <p>Markétčina světnice – je sama u kolovrátku a zpívá si svou smutnou píseň</p> <p>- opakuje se tam první strofa - první a poslední strofa – tvoří rámec, jakoby si Markétka sama prorokovala svůj osud, ona ho „cítí“, ale propadla Faustovi, je v jeho zajetí</p> <p>-----</p> <p>Martina zahrada – Markétka hovoří s Faustem o víře, Markétka ho varuje před Mefistem – sama cítí, že Mefisto ji naprosto ochromuje. Domlouvá si s Faustem večerní návštěvu ve své světničce, od Fausta dostává jed, což netuší. Myslí, že jen matku uspí.</p>	<p>-----</p> <p>- zde je dobré opět „oprášit“ znalosti studentů z epochy „Poetiky“ – celý tento Markétčin zpěv kopíruje klapot kolovrátku a má jambické metrum</p> <p>-----</p> <p>- že to byl jed vyplyne až ze samého závěru dramatu.</p>	
--	--	---	--

2. týden

den	obsah	didaktické pozn.	úkoly
PO	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (1.díl Fausta)</p> <p>U kašny – rozmluva s Lízou, Markétka si uvědomuje svůj čin</p> <p>Městský val – Markétka lká, modlí se, prosí o milost.</p> <p>Noc – monolog Valentina (už ví o Markétčině podivné známosti), dostane se do pŕátky s Mefistem a Faustem – Faust ho usmrtí a oba utečou. Přiběhne Markétka a bratr ji v posledních slovech proklíná.</p> <p>-----</p> <p>Chrám – Markétka si uvědomuje, že nese vinu za smrt své matky, bratra a že nese odpovědnost za děťátko, které očekává.</p> <p>Celé dějství je komponováno jako</p>	<p>-----</p> <p>- při čtení je dobré mít připraven český překlad latinských pasáží a rozdat role. Poprvé může zaznít latinská verze, podruhé s českým překladem – jedná</p>	

	<p>rozhovor Markétky se zlým duchem(svědomí?). S tímto dialogem si lze pohrát (2 ženské hlasy, ženský + mužský hlas, intonace...)</p> <p>Mezi tím se ozývají jednotlivé úryvky z bohoslužby . Sbor zpívá slova z bohoslužby za zemřelé, tedy z rekviem, zaznívají zde latinsky slova Dies irae (Den hněvu) – celý text viz. Přílohy</p> <p>-----</p> <p>Valpuržina noc</p> <p>-----</p> <p>Sen Valpuržiny noci – do hry se dostávají postavy ze Shakespearovy hry <i>Sen noci svatojánské</i></p>	<p>se o velmi působivou pasáž, která si žádá dobré výrazné řečníky. Latinský a český sbor lze samozřejmě obsadit ostatními studenty, kteří nechtou Markétku a Zlého ducha.</p> <p>-----</p> <p>Lze využít domácí přípravu žáků, dále se text nabízí ke scénickému čtení (je zde hodně postav, žáci si mohou „pohrát“ s intonací, výrazem</p> <p>-----</p> <p>- z hlediska literární teorie se jedná o tzv. <i>literární aluzi</i>, která je projevem intertextovosti. Zde je možné udělat literárně-teoretický výklad o vztahu mezi pretextem a metatextem (In.. <i>Teorie literatur pro učitel</i>, viz Přílohy)</p>	<p>-----</p> <p>Zde se hodí nějaký úkol, který umožní pocvičit rozeznávání literárních aluzí v textu. (viz. příloha)</p>
ÚT	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (konec 1.dílu Fausta)</p> <p>Ponurý den. Pole – konfrontace Fausta s Mefistem, rozhovor „muže“ s ďábelským mužem, Faust nutí Mefistu, aby zachránil Markétku</p> <p>-----</p> <p>Noc. Širé pole - obraz šibenice, která se staví pro Markétku</p> <p>-----</p> <p>Žalář – setkání Fausta s pološilenou Markétkou (její blouznivá řeč svým charakterem odkazuje k písni Ofélie z Shakespearova Hamleta). Markétka nakonec poznává Faustův hlas. Vzpomíná na ulici, kde se poprvé uviděli. Faust ji chce odvést, ale Markétka ví, že by ji okolní světu už nepřijal. Markétka popisuje popravu, která ji čeká a Faust nemůže najít klid,</p>	<p>- jedná se o jediný prozaický úsek v dramatu (převzat byl z „Urfausta“)</p> <p>-----</p> <p>- diskuse nad textem, dynamikou, vyzněním konce dramatu, aluze na Ofélii, význam slov: „<i>Je odsouzena</i>“ a „<i>Je zachráněna.</i>“ Význam posledních slov :<i>Jindro, Jindro!</i>“ – co asi znamenají, kdo je vlastně pronáší.</p>	

	<p>jeho svědomí ho drží ve svých rukou. Přichází však Mefisto a spěchá s útekem dříve, než se rozední. Markétka se před ním modlí. Vystoupí „Hlas“, který shůry hlásá, že je Markétka zachráněna. Také poslední slova 1. dílu pronáší „Hlas“ („<i>Jindro, Jindro!</i>“)</p> <p>-----</p>	<p>-----</p> <p>Na konci 1. dílu knihy je dobré položit studentům otázku: „<i>Jak bude podle Vás příběh o Faustovi dál pokračovat?</i>“ Studenti pak mohou reagovat, tipovat. Pokud 2. díl Fausta nečetli, pravdu se dozví až druhý den ☺</p>	
ST	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (2.díl Fausta, 1. dějství)</p> <p>- barvitě vyjvíme studentům, jak začíná 2. díl (kontrast žaláře x krásná, snová krajina antické mytologie, ve které se Faust probouzí znovu do nového života, zapomněl na vše, co bylo.</p> <p>-----</p> <p>Faust v císařském paláci, Mefisto zde vystupuje jako šašek. Ten poslouchá nářky nad nedostatkem peněz – navrhuje, aby se získalo bohatství z hlubin země. Nejdříve nemá pochopení, pak ale přemluví císaře a žádá ho, aby uspořádal karneval</p> <p>-----</p> <p>Karneval – masky, mytologické masky (Grácie, Parky, Fúrie), symbolické masky (Bázeň, Naděje, Rozvaha), alegorický vůz (chlapec - vozataj (ztělesňuje „poezii“, Faust s maskou Pluta, maska lakomce (Mefisto)</p>	<p>-----</p> <p>- odkrývá se otázka způsobu hospodaření</p> <p>-----</p>	

	Mefisto vynaleze papírové peníze. Vypukne požár, ale Pluto situaci pomocí kouzel zachrání.		
ČT	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (2.díl Fausta)</p> <p>U císaře - Mefisto vynalezením papírových peněz zbaví císaře dluhů. Ten je však znepokojen, když zjistí, že peníze jsou jistěny dluhopisy s císařským podpisem. Peníze jsou kryty dosud nevytěženým nerostným bohatstvím země. Císař je nakonec rád, že je bohatý. Všichni utrací, jediný šašek se rozhodne s penězi hospodařit. Iluze papírových peněz.</p> <p>-----</p> <p>Temná galerie -Faust vyvolává na zem Parida a Helenu – mužský a ženský ideál, který chce vidět císař</p> <p>-----</p> <p>Ozářené rytířské sály – fraškovitost děje, císař se znovu ohlašuje. Faust mu podává zprávu o své cestě vyvolávání Parida a Heleny (Goethe zde glosuje svět duchů a magie, ale i existenční otázky člověka.) Z mlh se vynořuje Parid a Helena – přízraky. Faust propadá touze po Heleně, nastane výbuch. Končí 1. dějství.</p>	- zde je mnoho důležitých analogií s dnešním světem. Je dobré se k nim vyjádřit, zmínit na jakém ekonomickém modelu funguje dnešní hospodářství, problematika půjček a dluhů, nekrytých peněz, hospodářské krize...	
PÁ	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (2.díl Fausta, 2.dějství)</p> <p>Gotický pokoj – odkazuje k první scéně z 1. dílu. Faust leží na pohovce, Mefistovi padne zrak na brk s krví, kterou se mu Faust upsal. Přichází opilý Nikodému (nástupce Wagnera), dále učený bakalář a diskutují s Mefistem</p>		

	<p>-----</p> <p>Středověká laboratoř – Wagner se podílí na vzniku <i>homunkula</i> –umělého člověka, lásku považuje už jen pro zvířata, je silně ovlivněn mechanistickou vědou. Rozhovor Mefista s <i>homunkulem</i>, který touží po těle. Uletí ze zkumavky, čte Faustovy sny o Heleně Mefista přemlouvá k tomu, aby se účastnili Valpuržiny noci v antickém duchu. Mefisto chová k antickým bytostem xenofobii. Nakonec ale poslechne <i>homunkula</i> a vydávají se na čarodějný rej.</p>	<p>-----</p> <p>- otázka k diskusi: mechanisticky pojatá věda v současnosti (rizika, výhody, dopad, ..)</p> <p>- otázky člověka-tvůrce světa, života, otázka magie.</p> <p>- otázka xenofobie</p> <p>- vyvstává zde otázka osobnostního vládnání (Fausta ovládá Mefisto, Mefista nyní ovládá <i>homunkulus</i>, kterému také Mefisto pomohl na svět.</p>	
--	---	--	--

3. týden

<p>PO</p>	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (2.díl Fausta)</p> <p>Rej antických mytologických postav Shrnutí obecně– vládne tu chaos, bizarnost. Faust neustále hledá svou iluzi Heleny, <i>homunkulus</i> chce získat tělo, Mefisto je zklamán z antického reje a vzpomíná na severní pojetí.</p> <p>-----</p> <p>1. scéna: Farasalská pole (místo, kde byl Pompeius poražen Caesarem). Kouzelnice Erichtho promlouvá o nestálosti moci. Vzduchem připlují Mefisto, Faust a <i>homunkulus</i>. Kouzelnice prchá. Faust se ptá po Heleně, Mefisto se seznamuje se světem antických bytostí a zvířat (nelíbí se mu)</p> <p>-----</p> <p>2. scéna: Faust idylicky rozpráví s Nymfami, objeví se zde Chiron, vezme si Fausta na záda a vypráví si. Faust se dovídá informace o Heleně. Doporučuje Faustovi léčbu u věštkyně Manto. Ta s Faustem sestupuje do podsvětí ...Helenu však z podsvětí</p>		
-----------	---	--	--

	<p>nelze vyvést, protože je to iluze, stejně jako Faustův záměr.</p> <p>-----</p> <p>3. scéna: Horní Peneios, zemětřesení, všichni prchají. Vznikají ale malí pidimuži (Pygmeové) a Daktylové. Ti bojují s volavkami až je vyhubí. Mefisto podléhá iluzivnímu chtíči. <i>Homunkulus</i> chce zase získat tělo. Mefisto se zaplete se strašnými Forkyadami.</p> <p>-----</p> <p>4. scéna: <i>Homunkulus</i> se roztříští ve zkumavce o trůn Galatey. Konec Valpuržiny noci – chvála všem živlům, oslava povrchní krásy. Konec 2. dějství.</p>	<p>-----</p> <p>- otázka genocidy</p> <p>-----</p>	
ÚT	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (2.díl Fausta, 3. dějství)</p> <p>Před Menelaovým palácem v Spartě: Deset let po trojské válce, Helena připlouvá do Sparty a dozvídá se od Forkyady (Mefistofela), že má být se svými družkami obětována. Přijme návrh Forkyadin, aby její starověký hrad byl obtočen gotickou tvrzí Faustovou a jeho severskou říší: opět tedy skok přes řadu staletí!</p> <p>-----</p> <p>Vnitřní nádvoří hradu Helena proti své vůli všude zasévá rozkol a svár; vzpomíná na svůj někdejšího život. Forkyada (=Mefisto) šíří zprávou o blížícím se nepříteli</p> <p>-----</p> <p>Stinný háj Helenin a Faustův syn Euforiím je mluvčím roztoužené poezie. Je jakožto syn antické ženy a středověkého Germána zástupcem romantického umění. Po Euforionově smrti umírá i Helena. Sen antiky je pro Fausta dosněn, zbývá mu v rukou jen její šat, symbol starověkého umění. Posléze se i Mefistofeles zbavuje svého antického kostýmu. Konec 3. dějství.</p>	<p>-----</p> <p>Zde se Goethe odkazuje na rysy oblíbeného básníka lorda Byrona, který r. 1824 zahynul v bojích za svobodu nového Řecka.</p>	

ST	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (2.díl Fausta, 4. dějství) Velehory: Faust vzpomíná na svou první lásku, objeví se zde sedmimílové boty, ze kterých vystoupí Mefisto. Rozmluva s Faustem o vzniku hor (d'ábel vykládá své, d'ábelské pojetí). Antický svět estetiky je vystřídán zájmy praktického života, erotika ustupuje sociálním zájmům a veřejnému působení ve službách celku. Faust chce vlastnit půdu a na ní pracovat, chce odvodnit pobřeží a z neúrodné země udělat úrodnou. Odcizuje se Mefistovi, najednou se stává „lidským“. Mefisto nakonec Faustův plán přijme, ale s názory Fausta se neustále mívá.</p> <p>-----</p> <p>Na předhoří: Císař z 2. dějství jde do boje proti své šlechtě, která ho svrhla. Mefisto mu chce pomoci, aby za odměnu získal půdu pro Fausta. Ten mu říká, že v tom zase budou kejkle, chce aby Mefisto konečně někdy něco získal přímo. Faust se stává generálem (nechce, protože už není ve světě iluzí, ale v realitě), Mefisto povolává 3 obry. Mefisto bojuje kouzly, různými výjevy císaři namlouvá, že vyhrávají, ale opak je pravdou. To této magie se kupodivu zaplétá opět i Faust. Nakonec „vyhrávají“.</p> <p>-----</p> <p>Stan vzdorocísařův: Císař a čtyři knížata rozdělují úřady podle proslulé buly. Parodie na klerikální tendence. Císař je biskupem osočen, že k vítězství použil magii, a proto po něm chce přilehlá území, a další majetek.</p> <p>Faust dostává vyžádaný břeh lénem od císaře. Konec 4. dějství</p>	<p>- Faust se vzhledne v ideálech inženýra.</p> <p>- jakoby Goethovo varování do budoucnosti, že nelze d'ábla „zapřáhnout do vozu skutečné lidskosti a pokroku“.</p> <p>-----</p> <p>- obraz činorodého člověka, který má najednou mravní sílu (Faust) a d'ábla, který mravní sílu nemá, nedokáže podstoupit nebezpečí, obětovat se (Mefisto)</p> <p>-----</p> <p>- adorace světského úspěchu</p> <p>- narážka na kupčení církve, zneužívání církve k hromadění majetku</p> <p>- scéna je provedena v alexandřínech, podle vzoru francouzských dramát, stejně jako dramatické pokusy mladého Goetha.</p>	

<p>ČT</p>	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (2.díl Fausta, 5. dějství)</p> <p>Širý kraj: Filemon a Baukis – stařeček a stařenka známí z Ovidia, zde vystupují jako chudí obyvatelé přímoří. Poblíže jejich pobřežního domku započala se Faustova kolonizační práce, rozvržená v 4.dějství a podporovaná nadpřirozenými silami a krutými oběťmi.</p> <p>-----</p> <p>Palác: Faust je už velmi starý let. Touží po místě, kde žije stařenka se stařečkem. Mají tam kapličku, jejíž zvuk zvonu Fausta dráždí. Mefisto a jeho pomocníci chtějí staroušky unést na jiné místo, kde by pak mohli žít.</p> <p>-----</p> <p>Hluboká noc: Lynkeovy bystrozraké oči vidí obraz hrůzy - požár založený Mefistem a třemi obry, jemuž za oběť padli oba starouškové i jejich host-poutník. Faust na vrcholu pozemské moci, zatížen hříchem, byť nezamýšleným, nikterak neklesá pod tíhou zlého činu, nýbrž udržuje se ve své vzpurné velikosti. Přichází čtyři šedivé ženy Bída, Strast, Hlad a Starost.</p> <p>-----</p> <p>Půlnoc</p> <p>Faust je jakožto boháč a vyvolenec štěstí obrněn proti úkladům hmotných nástrah. Nemohou na něho 3 ze čtyřech šedivých žen – ani Bída, Strast a Hlad. Zato Starost k němu může. Starost, zosobněná to bytost hrůz, vstupuje k Faustovi právě v okamžiku, kdy on, odvraceje se od všeho svého dosavadního počínání, je odhodlán zřici se magie, nedbat příznaků. Snad poprvé nesáhne k používání kouzel, chce se utkat čelem. Pronáší své nové pozemsky bojovné evangelium, jež je vyvrcholením faustovského hledání: neukojen ani okamžik. Starost chce však seslat kletbou váhavosti, polovičatosti, změkčilosti; a když se její pokušení odrazilo od Faustovy železné vůle, sáhne k trestu</p>		
-----------	--	--	--

<p>účinnějšímu – ranní ho slepotou. Ale ani tato nejtěžší tělesná rána muže nepodlomí: naopak, právě teď, jakoby ozařován světlem nitra, vzbopí se k nejpádnějšímu projevu diktátorské vůle, již on, vládce, chce k společnému dílu sdružit tisíce rukou.</p> <hr/> <p>Velké nádvoří paláce: Tragická ironie: Lemuři, bludní duchové nebožtíků, zpívající písničku v duchu hamletovských hrobařů, kopou Faustovi hrob. Osleplý Faust však, považuje řinčení motyk za hluk z práce, k níž dal povel. Propadnuv tomuto klamu, prožívá vysokou chvíli dostiučinění; vizionářsky hledí do budoucnosti, která jednou uzří dokončeno jeho velké, sociální dílo, které bude lidstvu prospěšné. Odpoutává se od blouznění, od metafyziky, od vzývání krásy, vyznává jedinou svobodu: den co den znovu si ji vydobývat; bojovat zde na zemi s nebezpečím živlů; pracovat ve službách kolektivu. Oslněn tímto viděním, zpíjí se blahem okamžiku, který jednou přijde a dovolí mu říci: <i>jsi tolik krásný, prodli jen!</i> Toť doslovný ozvuk někdejší sázky s ďáblem, a třebaže ani nyní Faust nedošel vyplnění svých tužeb, nýbrž horuje o slastech dalekých zítřků, klesá mrtev. Podle litery sázky se zdá, že propadl Mefistofelovi, ten tedy - opět za opakování formulek a s rouhavě vyslovuje Dokonáno jest.</p> <hr/> <p>Kladení do hrobu Boj ďáblů a andělů o Faustovu duši. Mefistofeles se chce vytasit se smlouvou, podle níž se domnívá, že bude mít moc nad duší zemřelého. Sbor andělů sype růže, užívaje jich jako „válečné zbraně“, kterým pekelníci</p>	<p>- biblická aluze na poslední Kristova slova.</p> <hr/>	
--	---	--

<p>podléhají. Tyto růže planou žárem lásky. Zní nebeská píseň o vzývání nadpozemské lásky, pro Mefistofela však není jiné lásky než smyslné: zamiluje se proti své vůli do krásných andělíčků, zanedbává obranu proti jejich náporu vzrůstajícímu až k úplnému triumfu. Mefistofeles podlehl své prachsprosté choutce své absurdní lásce - homosexuální.</p> <p>-----</p> <p>Horské rokle</p> <p>Zatímco se Mefisto vymaňuje z pout lásky, andělé odnášejí duši Faustovu sebou do výše. Nebesa zasáhla suverénně a bez ohledu na smlouvy. (V tom tkví křesťanský rozměr, <i>spása zdarma</i>.) Splnila se slova Hospodinova z <i>Prologu na nebi</i>, že <i>dobry člověk i ve svém temném vření ví o jediné pravé cestě</i> (Faust o ní věděl, <i>a proto</i> ho nic kromě ní neuspokojovalo, protože to vše ostatní byly cesty falešné, zlé)</p> <p>-----</p> <p>Závěrečná scéna</p> <p>Vydatné užívání katolické symboliky a mystiky, jež arci protestantu Goethovi, citícímu pohansky panteisticky, nebyla tak věcí víry, jako spíš podnětem básnický konkretizujícího zobrazování. Jsou zde i blažená pacholátka - nekřtěnátky, nezatížená pozemským hříchem. Andělé, povznášející Faustovu duši, vyslovují verši <i>Kdo spěje dál...</i> základní myšlenku básně. Faustova duše ale ještě není čistá a prostá od hmotných vlivů. Proto se Faust v motýlí kukle přidruží k blaženým dětem, vstříc proměně věčné lásky.</p> <p>Závěr básně navazuje na tragédii Markétčinu z 1. dílu; vystoupí zde Marie obklopena sborem kajícnic. Je útočištěm křehkých dívek a žen, které jsou slabé proti nástrahám svůdců. Jednou z kajícnic je Markétka. Faust se na přímluvu Markétky stává jejím</p>	<p>-----</p> <p>Goethe začlenil d'ábla do teologie. D'ábel existuje, aby lidi sváděl, aby člověk neustrnul a mohl ukázat, co v něm vlastně je. Když páchá zlo, tak jen v tomto kontextu. Zlo pramení mnohem více z člověka, z jeho hmyzí povahy, která se nechává svést d'áblem, který je jinak zosobněním chytrosti mimo každé dobro a zlo. D'ábel ví, co je dobré a co zlé, avšak jen z hlediska lidí. Smysl života a kosmu nezná a nechápe. Zde je otevřena možnost (a v podlehnutí jeho služebníků nebeskému ohni lásky je to patrně naznačeno), že nakonec bude Bohem spasen i on, d'ábel Mefisto. O tom svědčí ostatně vztah Boha k d'áblu v Prologu v nebi.</p> <p>-----</p> <p><i>„Kdo spěje dál, vždy dále, jen / nám vykoupiti lze ho.“</i></p> <p>-----</p> <p>Faustovým nanebevzetím provedeno nevyslovitelné mystérium; zákon lásky, táhnoucí tvorstvo výš, ovládnut principem věčného ženství, k němuž ukazovaly předchozí děje a postavy: zvláště Markétka - Helena - panna Marie, na nichž je znázorněno mystérium</p>	
---	--	--

<p>učněm a putují spolu výš. Ona už může být účastna nebeské milosti.</p> <p>Závěrečný chorus mysticus shrnuje metafyziku "Fausta": všechn život je pouhým odleskem nepostižitelného božství; pozemský děj je prý pouhý příměr, teprve po smrti se mění pomíjivé ve skutek. To, co nelze popsat, to se v posmrtném světě stává jsoucnem.</p> <p>-----</p>	<p>panenství a mateřství, zhuštěné ve scénu Matek v 1. dějství 2. dílu.</p> <p>-----</p> <p>-----</p> <ul style="list-style-type: none"> - obrovské množství metafor a myšlenek , v 2. dílu i v závěrečném dějství - Faust-dílo je divadlo, je to umělecké dílo, postavy vytvořené z „dýmu“ - Faust nás učí vidět svět a život z hlediska vcítění, „vyhmátnut“ jeho smyslu - rekapitulace dějin od 16. století -kritizuje Fichta, Hegela, militarismus, zesvětštění, cynický utilitarismus a mnohé jiné moderní ideologie. Vrací se do středověké alchymie, dokonce až k Dantovi, aby našel svět, který by dal modernímu člověku odpověď a východisko. - Magický, rozmanitý svět, v němž se prolíná skutečnost a fantazie, obrovské bohatství lidské představivosti, to je vskutku svět avantgardy a moderní fyziky. Ten je překlenut posmrtným královstvím lásky zpřístupněným a blízkým bohaté lidské a umělecké zkušenosti právě katolickou spiritualitou. V ní Goethe centralizuje lásku a svobodnou cestu subjektu k Bohu, a tak odmítá středověký i barokní katolicismus. Bojuje proti společenským předsudkům a ukazuje tutéž podstatu zla v moderní době i ve středověku (inkvizice, prospěchářství, manipulace s lidmi). Faust-osoba je nám 	
---	--	--

		<p>tak po celou dobu spíš varováním než vzorem a jeho spása nadějí i tváří v tvář našim vlastním iluzím, smlouvám s ďáblem, pýše a tak podobně. Jako kompendium modernosti a skutečné východisko z ní do nové mentality (která ovšem bude v jádru uchovávat vše dobré z moderních dějin) je Goethův Faust závažným a ve světové literatuře zcela výjimečným dílem. Je v něm znovu objeven smysl člověka i kosmu v návaznosti na evropské tradice a zároveň po jejich pádu, který přivodilo osvícenství a moderna.</p> <p>(citováno z: Boris Cvek. <i>Rozbor Goethova Fausta – viz bibliografie</i>)</p>	
PÁ	Závěr epochy, shrnutí, př. vystoupení, atp.	- shrnutí smyslu Goetheho Fausta, shrnutí epochy	

2.4 Struktura epochy - „kombinovaný způsob“

V tomto pojetí se jedná o časově uspořádaný sled literárních děl s faustovskou tematikou. Během epochy lze vytvořit do sešitu časovou osu, na kterou se postupně zaznamenávají data vzniku literárních děl s faustovskou tematikou, ale i vznik ostatních uměleckých děl, jako byly hudební skladby inspirované Faustem, výtvarná díla či filmy. Cílem je, zodpovědět si otázku, v jakých dobách „vyploovalo“ faustovské téma na povrch, kdy a v jakých situacích měli lidé potřebu toto téma oživovat a zpracovávat?

Struktura může být následující: 1.týden vytvoření časové osy a postupné chronologické představování jednotlivých děl (skrže referáty či jiné projekty, které byly zadány s velkým předstihem– viz seznam titulů). V okamžiku, kdy přijde řada na Goetheho Fausta, začíná společná práce (viz. předchozí koncepce.) Po dokončení 1. dílu Fausta se 2. díl se probírá rychleji (učitel děj může shrnutím posunovat a může se detailněji zaměřit jen na některé klíčové scény, jako např. vynález peněz, Faustovo „zrání“, apod.) Druhý díl lze probírat např. 2-3 dny. Poté opět epocha pokračuje chronologickými výstupy studentů.

2.5 Chronologický, komentovaný výběr vhodných uměleckých děl s faustovskou tematikou:

1. **Šprenger, Jaromír - Slabikář Doktora Johanna Fausta** (magická zaříkávadla , nákrasy), (dostupné v příloze), 1501 (není to určené pro referát, spíše pro zajímavost)
2. **Marlowe, Christopher - Tragická historie o doktoru Faustovi** (hra) 1540
- lze zadat jako referát
3. **Puškin, Alexandr Sergejevič - Scéna z Fausta** (dramatický úryvek) 1825
- lze zadat jako referát
4. **Berlioz, Hector - Faustovo prokletí** (opera, 8 scén z Fausta), napsal v letech 1828-1829, lze zadat někomu, kdo má rád operu, pokusí se objevit autorův vztah k této látce skrze jeho životopis, možnost vybrat klíčovou scénu a udělat komentovaný poslech
5. **Goethe, J.W. – Faust** (hra) 1774 -1831, 1833 posmrtně vydáno.
- hlavní náplň epochy
6. **Heine, Heinrich - Doktor Faust** (taneční báseň s podivnými zkazkami o čertu, čarodějnicích a umění básnickém), 1852
- velmi pozoruhodné dílko, v ilustracích je Mefisto zobrazen jako žena, vhodné na jako referát či experimentální taneční ochutnávka
7. **Gounod, Charles – Faust** (opera), 1859
lze zadat někomu, kdo má rád operu, pokusí se objevit autorův vztah k této látce skrze jeho životopis, možnost vybrat klíčovou scénu a udělat komentovaný poslech
8. **Herrmann, Ignat - Historie o doktoru Faustovi** (hra) 1884 (není možné zapůjčit, je v historickém depozitáři NK, dostupné je to jako rozhlasová hra na:
<http://hudba-audio-mp3.nahraj.cz/audiopovidky/9806-historie-o-doktoru-faustovi-ignat-herrmann-1-dil>
<http://hudba-audio-mp3.nahraj.cz/audiopovidky/9815-historie-o-doktoru-faustovi-ignat-herrmann-2-dil>
- vhodné jako poslech klíčových momentů či jako referát
9. **Jirásek, Alois - Staré pověsti české** (povídka Faustův dům) 1894
- vhodné jako referát, dostupné i ve formě MP3 – viz Přílohy na CD
10. **Pessoa, Fernando – Faust** (básně) 1990
- vhodné jako recitace vybraných pasáží, lze pojmout i jako recitaci s hudebním podkladem klavíru, kytary – působivé.
11. **Bulgakov, Michail - Mistr a Markétka** (román), napsán 1928 – 1940, vydán posmrtně 1968, kultovní dílo, lze dát jako referát dvojici, kterou zajímá historie, moderní román. Je zde nutné pochopit ruskou politickou situaci v době psaní díla.

Velmi působivý a kontroverzní je životopis autora (vhodný jako referát). celkově je dílo náročnější na interpretaci, pokud nejsou ve třídě literární nadšenci, je lepší, když se úkolu ujme učitel.

12. **Mann, Klaus** (syn T. M.) - **Mefisto** (tzv. klíčový román, v němž řada osob, včetně hlavního hrdiny má předlohy v žijících osobách), 1936 vydáno.
Pozn. zajímavá je kauza této knihy, více In Reflex 04/2007 *Causa Mefisto*
- vhodný jako referát
13. **Mann, Thomas** - **Doktor Faust** (román) 1943 napsán, 1947 vyšel
- vhodný jako referát
14. **Bednář, Kamil** – **Johand Doktor Faust**, (loutková hra na motivy M. Kopeckého), 1959, vhodné nastudovat jako loutkohru
15. **Havel, Václav** - **Pokoušení** (hra) 1985
- vhodné jako referát, lze nastudovat i divadelní ochutnávku či celé představení
16. **Aškenazy, Ludvík** - **Doktor Faustík aneb Nová hra s ďáblem** (rozhlasová hra), 1999, (dostupné v Přílohách na CD jako MP3), vhodné jako poslech či referát
17. **Ráž, Roman** - **Faust umírá dvakrát** (román) 2003
- vhodné jako referát
18. **Suchý, Jiří** - **Doktor Johann Faust, Praha II, Karlovo nám. 40** (rozhlasová hra), uvedl r. 1082 (dostupné jako audio v MP3, v Přílohách na CD), vhodné jako poslech či referát
19. **Švankmajer, Jan** - **Lekce Faust** (film, rež. Švankmajer), 1993, určitě doporučuji shlédnout v závěru epochy projekci s referátem o autorovi před tím a s následnou diskusí (vliv surrealismu, symbolika, interpretace...) Film lze bez problémů sehnat.

2.6 Ostatní možné úkoly

- 1) Vypracování odborné bibliografie k tématu „Faust“ za pomoci databáze např. NK, MKP, apod.
- 2) Uspořádání výstavy (např. ilustrací postav Fausta, Mefista a Markétky (ukázka viz příloha)

2.7 Metodické poznámky a zkušenosti k této koncepci

- 1) Goetheho Fausta jsem zadala již před prázdninami jako „povinnou četbu“, která platila coby „vstupenka“ na mou epochu. Důvod: text je těžký a chtěla jsem docílit jakéhosi „předporozumění“. Aby studenti opravdu text zkusili číst, vymyslela jsem pro ně několik otázek, jejichž odpovědi nejde vyčíst z internetu.
- 2) K jednotlivým referátům o dílech studenti připojovali i životopisy autorů, které byly mnohdy odpovědí na to, proč „sáhli“ po faustovském tématu.

3) Při každém referátu jsme dílo zakreslili na časovou osu, která byla celé 3 týdny na tabuli. Vyhodnotili jsme ji až ke konci epochy.

4) Po nebo během každého referátu vždy následovala určitá diskuse, reflexe, doplnění informací ze strany učitele a žáků. Rozvíjely se otázky typu: jak se zde projevuje faustovský motiv? Čím se pojetí liší od tradičního příběhu, apod.

5) Chtěla jsem během epochy zapojit do „veřejného“ výstupu každého žáka tak, aby si mohl „objevit“ či rozvíjet něco, co ho láká, co ho bude těšit. Proto jsem rozepsala „nabídkový“ seznam, kde byly možnosti titulů na referát, úkoly, hudební, výtvarné, divadelní či jiné prezentace. Někde vznikaly pracovní skupinky (divadlo), někde dvojice (náročné referáty, recitace s doprovodem hudby...) Věci se nesamozřejmě různě upravovaly podle nápadů studentů.

6) Projekt „**Faustovské smlouvy**“ - ten jsem vymyslela proto, abychom se společně se studenty zamysleli nad současným pokoušením lidské civilizace. Když jsme měli už za sebou Goetheho Fausta, vysvětlili jsme si metaforický pojem **faustovská smlouva**.

Studenti pak utvořili několik skupin, které měly názvy např. Politika a faustovské smlouvy, Ekologie, Medicína, Historie, Ekonomika.

Tyto skupiny měly za úkol během probíhající epochy shromáždit příklady tzv. faustovských smluv, které uzavřel člověk (v průběhu času i v současnosti) v rámci politiky, historie, medicíny... Část jednoho dne ke konci epochy pak skupiny prezentovaly své příklady. Vždy bylo dobré je nechat prezentovat své názory a poté „spustit“ třídní diskuzi, otázky. Ze zkušenosti mohu říci, že diskuse to bývají „žhavé“ i ožehavé a je dobré, když tuto diskuzi někdo řídí, posunuje.

7) Lze udělat chronologické pásmo z literárních variací na faustovské téma a v závěru epochy včlenit bloky z ostatních umění: „Faust a hudba“, „Faust a malby“ „Faust a film“..., nebo můžeme ostatní umělecká díla včlenit mezi literární.

2.8 Grafická modelová struktura „kombinovaného pojetí“ epochy

1. týden

PO	<p>Úvod – seznámení s obsahem epochy, s úkoly, hodnocením, projekty. Zavedení sešitů.</p> <p>-----</p> <p>Faustovské pověsti, ústní předávání příběhů, Varianty jednoho příběhu.</p>	<p>Žáci by měli na začátku epochy vědět z čeho, jak a za co budou hodnoceni, co budou potřebovat na hodiny, jaké projekty je čekají, jaké úkoly, referáty. Měli by mít přístup k informacím, na nástěnce apod.</p>	
ÚT	<p>1) Marlowe, Ch. - Tragická historie o doktoru Faustovi</p> <p>-----</p> <p>2) Puškin, A. S. - Scéna z Fausta</p>	<p>- referát</p> <p>-----</p> <p>- referát</p>	

	<p>-----</p> <p>3) Goethe, J.W. – Životopis</p> <p>- učitel vypráví příběh Goetha (o jeho motivaci napsat Fausta, o příběhu, který ho inspiroval, o vnikání Fausta, prvotní „Urfaust“, ale i o lidech, se kterými se stýkal a kteří ho velmi ovlivnili.(Více viz. kap. 2.4 <i>Verifikovaný souhrn pramenů a jiných dokumentů – bibliografie k epoše Fausta</i> a Přílohy)</p>	<p>-----</p> <p>Je vhodné, aby si životopis Goetha učitel zpracoval sám, aby si ten příběh sám prožil a porozuměl mu. Žáci pak poznají, jaký má jejich učitel vztah k tématu, o kterém mluví.</p>	<p>-----</p> <p>Studenti mohou zjistit, jací překladatelé přeložili Fausta do ČJ + v jakém roce</p>
ST	<p>Diskuse (vyslovení hypotéz studentů, proč si myslí, že existuje tak málo českých překladů Fausta? K této odpovědi se lze v průběhu epochy či na závěr vrátit. To už budou studenti znát více styl autora a překladatele.</p> <p>-----</p> <p>Společné čtení, analýza, interpretace (1.díl Fausta)</p> <p>- rozdat role, nahlas přečíst <i>Předehru na divadle</i></p> <p>- <i>Předehra na divadle</i> – rozhovor ředitele, básníka a komika. (Každý z nich má svůj úhel pohledu na provozování divadla)</p> <p>-----</p> <p><i>Prolog v nebi</i> - rozdat role, nahlas přečíst</p> <p>- vztah Hospodina a Mefista, znění jejich úmluvy</p>	<p>Protože se v Čechách pracuje s překladem O. Fischera z r. 1932, je úkolem učitele studenty namotivovat na to, že budou pracovat s 80 let starým básnickým jazykem.</p> <p>-----</p> <p>Např. mezi 3 řady žáků můžeme rozdělit 3 postavy (ředitel, básník, komik). Úkol: ve skupinách nebo ve dvojicích zjistit, jaký názor zastává postava, jaké má vlastnosti...Jde také o to, aby si žáci zvykli na text a učili se interpretovat – hledat smysl výpovědí za slovy.</p> <p>-----</p> <p>je zajímavé nechat studenty udělat charakteristiku vztahu Hospodina a Mefista, Mefisto není klasickým obrazem zla, Hospodina by si nerad rozhněval, vždyť „milerád ho vídám časem...“</p>	

	<p>-----</p> <p>Noc – čtení po úsecích – Faustova situace, co dělá, kdy a kde se tato první scéna odehrává, jaké osoby tam vystupují, interpretace Faustova pokusu vzít si život, otázka kdo/co mu život následně zachrání? Jaký je zrovna den?</p>	<p>-----</p> <p>práce s textem a významy: - z čeho lze usuzovat, že se Faust chce otrávit jedem?</p> <p>- jsou Velikonoce – z čeho to lze v textu poznat? (<i>sbor andělů: Kristus vstal z hrobu! /.../</i>)</p>	
ČT	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (1.díl Fausta) Faust a Wagner – první setkání s Mefistem, ten má podobu černého pudla</p> <p>-----</p> <p>Studovna – Faust uzavírá smlouvu Mefistem</p> <p>-----</p> <p>Auerbachův sklap v Lipsku Čarodějnická kuchyně – Faust stárne a není spokojen, Mefisto zjedná u čarodějnice kouzelný lektvar, když jej Faust vypije, vzroste v něm žádostivost po ženách</p> <p>-----</p> <p>Ulice – první setkání Fausta a Markétky, Faust ji chce svést</p> <p>-----</p> <p>Procházka – rozmluva Fausta s Mefistem</p>	<p>-----</p> <p>- práce s textem: jaké je přesné znění smlouvy?</p> <p>-----</p> <p>- práce s textem: otázka, za jakých okolností vniká mezi lidmi láska x jak je tomu u Fausta</p> <p>-----</p> <p>- práce s textem: proměna v chování Fausta</p>	
PÁ	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (1.díl Fausta)</p> <p>-----</p> <p>U sousedky – Mefisto se zaplétá s Martou</p> <p>-----</p> <p>Ulice – Mefisto domlouvá s Faustem večerní setkání s Markétkou</p>		<p>Lze zadat úkol, aby si studenti připravili referát, informaci o tom, co je to „Valpuržina noc“, aby v pondělí věděli o co půjde</p>

<p>----- Zahrada - procházka Fausta a Markétky, Marty a Mefista -----</p> <p>Besídka – Markétka je zamilovaná -----</p> <p>Les a sluj – Faust si uvědomuje svou závislost na Mefistovi, uvědomuje si svou nepřírozenost i to, že je v zajetí nikdy nekončícího řetězce dalších a dalších žádostí. Mefisto Fausta stále pokouší vzpomínkami na Markétku, Faust se brání – je si jakoby vědom svého nečistého počínání vůči ní. Vzápětí však Mefisto nad Faustem vyhrává – znovu ve Faustovi vzplane vášeň. -----</p> <p>Markétčina světnice – je sama u kolovrátku a zpívá si svou smutnou píseň</p> <p>- opakuje se tam první strofa - první a poslední strofa – tvoří rámeček, jakoby si Markétka sama prorokovala svůj osud, ona ho „cítí“, ale propadla Faustovi, je v jeho zajetí -----</p> <p>Martina zahrada – Markétka hovoří s Faustem o víře, Markétka ho varuje před Mefistem – sama cítí, že Mefisto ji naprosto ochromuje. Domlouvá si s Faustem večerní návštěvu ve své světničce, od Fausta dostává jed, což netuší. Myslí, že jen matku uspí.</p>	<p>-----</p> <p>- psáno v pětistopém nerýmovaném jambu (v českém překladu lze víceméně najít 10 stop v jednom verši – zajímavé by bylo dělat úryvek německého originálu, hovořit o tom, jak tam působí jambické uspořádání veršů. -----</p> <p>- zde je dobré opět „oprášit“ znalosti studentů z epochy „Poetiky“ – celý tento Markétčin zpěv kopíruje klapot kolovrátku a má jambické metrum -----</p> <p>- že to byl jed vyplyne až ze samého závěru dramatu.</p>	<p>v následujícím dějství</p>
--	---	-------------------------------

2. týden

<p>PO</p>	<p><i>U kašny</i> – rozmluva s Lízou, Markétka si uvědomuje svůj čin</p> <p><i>Městský val</i> – Markétka lká, modlí se, prosí o milost.</p> <p><i>Noc</i> – monolog Valentina (už ví o Markétčině podivné známosti), dostane se do pŕtky s Mefistem a Faustem – Faust ho usmrtí a oba utečou. Příběhne Markétka a bratr ji v posledních slovech proklíná.</p> <p>-----</p> <p><i>Chrám</i> – Markétka si uvědomuje, že nese vinu za smrt své matky, bratra a že nese odpovědnost za děťátko, které očekává.</p> <p>Celé dějství je komponováno jako rozhovor Markétky se zlým duchem(svědomí?). S tímto dialogem si lze pohrát (2 ženské hlasy, ženský + mužský hlas, intonace...)</p> <p>Mezi tím se ozývají jednotlivé úryvky z bohoslužby . Sbor zpívá slova z bohoslužby za zemřelé, tedy z rekvíem, zaznívají zde latinsky slova Dies irae (Den hněvu) – celý text viz. Přílohy</p> <p>-----</p> <p><i>Valpuržina noc</i></p> <p>-----</p> <p><i>Sen Valpuržiny noci</i> – do hry se dostávají postavy ze Shakespearovy hry <i>Sen noci svatojánské</i></p>	<p>-----</p> <p>- při čtení je dobré mít připraven český překlad latinských pasáží a rozdat role. Poprvé může zaznít latinská verze, podruhé s českým překladem – jedná se o velmi působivou pasáž, která si žádá dobré výrazné řečníky. Latinský a český sbor lze samozřejmě obsadit ostatními studenty, kteří nečtou Markétku a Zlého ducha.</p> <p>-----</p> <p>lze využít domácí přípravu žáků, dále se text nabízí ke scénickému čtení (je zde hodně postav, žáci si mohou „pohrát“ s intonací, výrazem</p> <p>-----</p> <p>- z hlediska literární teorie se jedná o tzv. <i>literární aluzi</i>, která je projevem intertextovosti. Zde je možné</p>	
-----------	---	--	--

		udělat literárně-teoretický výklad o vztahu mezi pretextem a metatextem (In. <i>Teorie literatury pro učitele</i> , viz Přílohy)	
ÚT	<p>Ponurý den. Pole – konfrontace Fausta s Mefistem, rozhovor „muže“ s ďábelským mužem, Faust nutí Mefistu, aby zachránil Markétku</p> <p>-----</p> <p>Noc. Širé pole - obraz šibenice, která se staví pro Markétku</p> <p>-----</p> <p>Žalář – setkání Fausta s pološilenou Markétkou (její blouznivá řeč svým charakterem odkazuje k písni Ofélie z Shakespearova Hamleta). Markétka nakonec poznává Faustův hlas. Vzpomíná na ulici, kde se poprvé uviděli. Faust ji chce odvést, ale Markétka ví, že by ji okolní světu už nepřijal. Markétka popisuje popravu, která ji čeká a Faust nemůže najít klid, jeho svědomí ho drží ve svých rukou. Přichází však Mefisto a spěchá s útekem dříve, než se rozední. Markétka se před ním modlí. Vystoupí „Hlas“, který shůry hlásá, že je Markétka zachráněna. Také poslední slova 1. dílu pronáší „Hlas“ („<i>Jindro, Jindro!</i>“)</p> <p>-----</p>	<p>- jedná se o jediný prozaický úsek v dramatu (převzat byl z „Urfausta“)</p> <p>-----</p> <p>- diskuse nad textem, dynamikou, vyzněním konce dramatu, aluze na Ofélii, význam slov: „<i>Je odsouzena</i>“ a „<i>Je zachráněna</i>.“ Význam posledních slov :<i>Jindro, Jindro!</i>“ – co asi znamenají, kdo je vlastně pronáší.</p> <p>-----</p> <p>Na konci 1. dílu knihy je dobré položit studentům otázku: „<i>Jak bude podle Vás příběh o Faustovi dál pokračovat?</i>“ Studenti pak mohou reagovat, tipovat. Pokud 2. díl Fausta nečetli, dozví se vše až druhý den.</p>	
ST	<p>Společné čtení, analýza, interpretace (2.díl Fausta)</p> <p>- zkrácená verze, výběr důležitých scén (dle záměru</p>		

	učitele)		
ČT	Společné čtení, analýza, interpretace (2.díl Fausta) - zkrácená verze, výběr důležitých scén (dle záměru učitele)		
PÁ	Heine, H .- Doktor Faust ----- Herrmann, Ignat - Historie o doktoru Faustovi ----- Jirásek, A.- Faustův dům ----- Pessoa, F. – Faust ----- Bulgakov, M. - Mistr a Markétka	- referát ----- - referát, poslech ----- - referát ----- - recitace (s hudbou) ----- - referát. ----- Zde může učitel v návaznosti na dílo udělat literárně-teoretický výklad o intertextovosti – o principu postmoderny, který se už ukazuje dávno „před“ u Bulgakova. Je dobré zmínit pojmy „pretext“ a „metatext“, aluze ad. Celý román může sloužit jako příklad literárních, politických, historických aluzí. K těmto pojmům se pak snadněji vrací ve 4. ročníku, když se probírá postmoderní tvorba. (více v knize Peterka, J.: <i>Teorie literatur pro učitele</i> viz. Doporučená literatura)	----- Zde se hodí nějaký úkol, který umožní pocvičit rozeznávání literárních aluzí v textu.

3. týden

PO	<p>Mann, K.- Mefisto ----- Mann, T. - Doktor Faust ----- Havel, V. - Pokoušení ----- Aškenazy, L.- Doktor Faustík aneb Nová hra s d'áblem ----- Ráž, R. - Faust umírá dvakrát</p>	<p>- referát ----- - referát ----- - referát, dramatické ztvárnění ----- - referát nebo poslech ----- - referát</p>	
ÚT	<p>Suchý, J. - Doktor Johann Faust, Praha II, Karlovo nám. 40 ----- Faust v hudbě, ve výtvarném umění, dramatickém umění...</p>	<p>- poslech nebo referát ----- -poslech, výstava, dramatické ztvárnění...</p>	
ST	<p>Švankmajer, Jan - Lekce Faust</p>	<p>- filmová projekce - diskuse o filmu</p>	
ČT	<p>(Diskuse o filmu) ----- Faust v odborné literatuře ----- Prezentace projektu „Faustovské smlouvy“</p>	<p>----- - referát ----- - výstup skupin žáků, diskuse</p>	
PÁ	<p>Závěr epochy, shrnutí. Práce s časovou osou – vyvození závěrů, psaní reflexí, vypracovávání např. myšlenkových map – coby podkladu k hodnocení, portfolií ad.</p>		

3. Obecné metodické a didaktické poznámky

- Je velmi důležité, aby sám učitel byl s látkou, o které mluví v epoše, „srostlý“. Znamená to mít přečtená všechna díla, znát zajímavosti a souvislosti, které studenty samozřejmě také zajímají. Dále je to o tom „být pro studenty tím odborníkem“, kterého se mohou kdykoli na cokoli zeptat. Pokud je učitel schopen zareagovat, odpovědět nebo si odpověď dohledat, nebo hledat společně se studenty a navést je na cíl, studenti to velmi oceňují a kladně vnímají. Vzbuzuje to vzájemnou motivaci.
- pro waldorfského učitele stejně jako pro žáky je důležitá práce s noci. Klíčové otázky jsou jeden den vyřčeny, druhý den se k nim učitel společně s žáky vrací. Vše se po noci jeví v jiném světle.
- Při zadávání témat, referátů, projektů je zajímavé se nechat studenty „vést“
- Během průběhu epochy je dobré „sledovat vítr plachet studentů“ – čili vnímat, na co reagují, co potřebují, o co si říkají a flexibilně upravit nebo třeba i změnit svou připravenou koncepci.
- Během průběhu epochy by mělo být ve třídě znát, jaká epocha právě probíhá. Lze využívat nástěnek, dělat různé výtvarné projekty...
- Během analýzy všech literárních textů je dobré nechávat zaznít latentní i aktuální otázky a témata (viz kapitola 1.2 Proč Faust?). Diskuse na tato témata mohou mít až terapeutický účinek.
- Je dobré snažit se dodržovat rytmus epochového dne:

Průpověď	R. Steiner
Tzv. rytmická část¹	recitace, zpěv, vnitřní rozpořbování se
Hlavní vyučování	analýza textů, referáty, výklad, diskuse....
Zklidnění, výdech	- učitel zakončí epochu nějakým vyprávěním, myšlenkou, citátem, otázkou...Žáci by si to měli odnést „s sebou“. Je dobré vybrat myšlenku, po které zůstane ve třídě ticho. Někdy se to zdaří 😊

¹ V této epoše se rytmická část někdy vynechává, záleží na tématu, které nabízí více či méně možností. Rytmická část je velmi důležitá hlavně na ZŠ. Na SŠ se někdy již vynechává. **K tematice Fausta se může vybrat úryvek německého originálu Goetheho Fausta a všichni jej na začátku mohou společně recitovat.**

3.1 Praktické zkušenosti z výuky

- při „chronologickém“ sledu literárních děl (v „kombinované koncepci“) je nutné počítat s tím, že určení lidé budou z různých důvodů v den svého výstupu chybět. Je třeba mít na den dopředu další náhradníky, kteří jsou v pořadí a adresně jim to připomínat předem připomínat ☺
- na divadelní přestavení se většinou „spotřebuje“ více času, než si studenti spočítají. Je třeba s tím počítat.
- Pokud studenti odevzdávají písemně zpracovaný referát, nebo o něm ústně referují, je dobré je vést k tomu, aby na závěr zveřejnili prameny, ze kterých čerpali. (V písemné podobě referátů by měli být schopni studenti vytvářet bibliografické citace zdrojů). Internetové zdroje by měly být rozlišovány na seriózní a méně seriózní. Je třeba si uvědomit, že Wikipedie je často prvním zdrojem informací, ale student by u ní neměl skončit. Jsou v ní i hrubé, obsahové chyby. Své požadavky na používání informačních zdrojů musí češtinář studentům připomínat, a to stále, napříč všemi ročníky ☺!

3.2 Rozvoj úsudku

Studenti si ve 12. ročníku mají rozvíjet tzv. individualizovanou sílu úsudku. Mají být schopni procesu myšlenkové syntézy, vyhodnocení faktů a z nich vyplývajících důsledků. Zároveň jsou ve věku, kdy se již plně rozvíjí individualizovaný, osobností zbarvený úsudek o světě, o situacích, myšlenkách, fenoménech.

V epoše Fausta je také možnost toto vše rozvíjet. Studenti komplexně nahlízejí na „faustovské téma“ v literatuře. Sledují, jak si „žilo“ v průběhu času. Objevuje se zde otázka intertextovosti a původnosti literárního díla. Učí se „rozumět“ literárním aluzím.

Na tzv. „faustovských smlouvách“ se učí vidět rozmanité způsoby, kterými se člověk může dívat na svět.

Při práci s časovou osou si studenti vytváří úsudek o vztahu mezi dobou výskytu faustovských textů a samotným faustovským tématem.

4. Projekty a možné žákovské výstupy

Epocha Fausta nabízí celou řadu možností pro projekty a tvůrčí úkoly. Uvádím zde příklady jen pro ilustraci:

1. dramatizace (úryvku) hry (např. V. Havel: Pokoušení)
2. hudebně-literární pásmo (např. F. Pessoa: Faust)
3. výstava ilustrací s postavami Fausta, Mefista, Markétky
4. projekt „Faustovské smlouvy“ – podrobně popsany v kapitole 2.7
Metodické poznámky a zkušenosti k této koncepci
5. vlastní slohová, literární práce

5. Jak hodnotit a za co?

Je dobré, když učitel hodnotí v průběhu epochy i na konci celkovou epochu.

Průběžné hodnocení:

- po každém referátu může student zhodnotit svou přípravu, její průběh a svůj výkon. Slovně by pak měl přidat své hodnocení i učitel, popř. ostatní studenti. Učitel si může všimnout celkové úrovně zpracování a proniknutí do problematiky, jazykového projevu (síla hlasu, spisovnost, kultivovanost, celkové vystupování, vycpávková slova....)
- učitel průběžně hodnotí všechny drobné zadané úkoly (ústně či písemně).
- během epochy může učitel probranou látku ověřovat drobnými testy, shrnujícími testy, apod. Hodnotit je lze podle různých systémů: slovně, bodovým systémem, písmeny, popř. známkami.
- důležitá je kladná motivace, pochvala a doporučení jak dál, které může u studenta vést k dalšímu postupu.

Celkové hodnocení epochy

- Učitel může na závěr epochy zadat, aby mu studenti namalovali myšlenkovou mapu průběhu epochy, případně může k tomu přidat nějaké otázky. Náhled na to, co si studenti doopravdy z epochy odnesli, velice dobře zachycuje právě myšlenková mapa. Osvědčilo se mi do ní zadat i otázku: „*Co mi tato epocha přinesla? V čem mě překvapila, v čem obohatila? S čím jsem měl problém?*“ To jsou velmi důležité informace pro učitele a zároveň je to důležitý moment pro žáka – učit se tak reflektovat sebe a formulovat to do slov.
- Celkové hodnocení epochy by mělo být slovní, napsané na papíře a učitel by ho měl předat studentovi. Ukázka hodnocení z epochy Fausta – viz. Přílohy na CD

6. Doporučená literatura

Monografie

KARLACH, H. *Doslov.* In *Faust a Markétka.* Goethe, J. W. 1. vyd. Praha : Odeon, 1982 (dobré životopisné informace – skenováno a přiloženo v Přílohách)

PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele.* 3. vyd. Jíloviště : Mercury Music & Entertainment, 2007.

POKORNÝ, J. (Ed.) *Kniha o Faustovi : Jak vznikla pověst o tomto mudrcovi, taškáři, kouzelníkovi a učenci, jak pronikla do literatury i na jeviště a proč se znovu a znovu rodí* Praha, Mladá fronta, 1982.

STEINER, R.. *Duchovní výklad ke Goethově Faustu. I. díl, Faust, člověk usilující* .Svatý Kopeček u Olomouce, Michael, 2003.

Internetové zdroje

CVEK, B. *Rozbor Goethova Fausta I. cyklus* [online]. [cit. 24. května 2011]. Dostupné na internetu: <http://www.gasbag.wz.cz/tema/rocnik2/cislo2/02-11.htm>

CVEK, B. *Rozbor Goethova Fausta II. cyklus* [online]. [cit. 24. května 2011]. Dostupné na internetu: <http://www.gasbag.wz.cz/tema/rocnik2/cislo3/03-11.htm>

CVEK, B. *Rozbor Goethova Fausta III. cyklus* [online]. [cit. 24. května 2011]. Dostupné na internetu: <http://www.gasbag.wz.cz/tema/rocnik2/cislo4/04-08.htm>

CVEK, B. *Rozbor Goethova Fausta V. cyklus* [online]. [cit. 24. května 2011]. Dostupné na internetu: <http://www.gasbag.wz.cz/tema/rocnik2/cislo6/06-11.htm>

7. Příloha

Seznam elektronických příloh – viz přiložené CD

- 1) **slovní hodnocení epochy** (ukázka slovního hodnocení z celé epochy)
- 2) **životopis, J.W.Goethe.** (KARLACH, H. *Doslov.* In *Faust a Markétka.* Goethe, J. W. 1. vyd. Praha : Odeon, 1982, oskenováno)
- 3) **„faustovské smlouvy“** – článek prof. M. Grim. *Anatomie mě uchvátila na celý život* - věnuje se experimentální embryologii, výzkumu kmenových buněk
- 4) **Rembrantovo vyobrazení Fausta** – obrázek
- 5) **Ilustrace a výtvarná díla s faustovskou tematikou**
- 6) **Aškenázy, L. Doktor Faustík.** [mluvené slovo], MP3
- 7) **Jirásek, A. Faustův dům.** [mluvené slovo], MP3
- 8) **Praha v mýtech a legendách.** [mluvené slovo], MP3
- 9) **Suchý, J. Doktor Johann Faust /.../** [mluvené slovo], MP3
- 10) **Šprenger, J. Slabikář Doktora Johanna Fausta, I. díl.** , dokument ve formátu pdf.

- 11) **Toulky českou minulostí aneb Droby na stole doby aneb Faustiáda**
[mluvené slovo], MP3
- 12) **Překlad Dies irae** (Den hněvu) - dokument